

מראי מקומות- חולין י"א

כנגד מיעוט שהוא שכיח, וא"כ הי' צריך להביא ראי' מפרה אדומה, אף דהראי' אינה חזקה כ"כ. **וע"ע ברשב"א**, דהק' הקו' באו"א, ע"ש, ותי' דכל שאלת הגמ' מנא הא מילתא לענין רוב הוא רק משום דעדיין לא אפשרט בעיין לענין חזקה, אבל אה"נ, לאחר שנפשט השאלה שיש חזקה, ודאי יהי' דין רוב ג"כ, וע"ש מה שהק' ע"ז. והק' **הקובץ שעורים** (ב"ב ע"ח), הא גם עכשיו דהתורה חידש רוב, מ"מ בעינן לומר דרובא וחזקה רובא עדיף מסברא, וא"כ למה לא היינו יודעים אותה סברא מעיקרא. ותי' (וכ"כ בשו"ת **חמדת שלמה**, יו"ד כ"ה, ח') דאף דחידש התורה דסומכין על החזקה, אולם זהו גזה"ג דאף דאין הספק נתברר, מ"מ סמכין על חזקה שהי' מעיקרא. אבל רוב אינו סתם הנהגה, אלא דהרוב מברר הספק. וא"כ, אם לא אמרה תורה דיכולין לסמוך על הרוב, מסברא אין יכולין לומר כן. אבל כיון דהתורה אמרה דיכולין לסמוך על הבירור של רוב, א"כ ודאי זה עדיף מחזקה, דאינו בירור כלל, אלא הנהגה דנוהגין במקום דאין יכולין לברר הספק.

(ג) **רובא דאיתא קמן, כגון ט' חנויות וסנהדרין, לא קא מיבעיא לן- כ' הר"ן** ברפ"ג דע"ז (יז: בדפיו) דנראה מכאן דאף ר"מ מודה דברובא דאיתא קמן לא חיישינן למיעוטא. ודכ' דהטעם הוא משום "שכיון שהוא רוב וידוע לפנינו, הרי הוא חשוב לבטל את המיעוט ולעשותו כמי שאינו".

(ד) **אתיא משבירת עצם בפסח- הק' רעק"א**, מהו הראי' מפסח, הרי מן התורה מותר לומר לנכרי או לקטן לשבר העצם, וא"כ שפיר שייך לדעת אם טריפה היא או לא, ולא יעבור האיסור של ועצם לא תשברו בו. ועוד הק', הא גם שייך באו"א, שהביא ג' גלגולות של חולין מירושלים, ומערבם אם הגלגולות של הפסח (דלרוב ראשונים אין איסור מן התורה לבטל איסור לכתחלה), ועי"ז יהי' יכול לשבור כל הגלגולות, ועי"ז יהי' יכול לדעת אם הי' הפסח כשרה או טריפה, והניח בקו'.

(א) **מנא הא מילתא דאמור רבנן זיל בתר רובא-** פרש"י, אידי דאיירי במנא הא מילתא דחזקה, נקט נמי הא. אולם ע' **בחי' הר"ן** דכ' דהכל קאי אהא דר' הונא דלעיל (ט.), דאמר דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת עד שיודע לך במה נשחטה, והיינו משום דמוקמינן לה אחזקה קמייתא, וע"ז שואל הגמ' מנ"ל להא דחזקה. וגם אי' שם דאם נשחטה, בחזקת היתר עומדת עד שיודע לך במה נטרפה, וזהו משום דסמכין על הרוב דרוב בהמות אינו טריפות, וע"ז שואל הגמ' עכשיו מנ"ל הא מילתא דרוב.

(ב) **מנא הא מילתא דאמור רבנן זיל בתר רובא-** הק' **תוס'**, כיון דכבר ידעי' הא דחזקה, א"כ לימא דק"ו הוא דאזלי' בתר רוב, דהא רובא וחזקה רובא עדיף. ותי' דסוגיין אתי כפי ר' אחא בר יעקב, דס"ל דאין מקור לדין חזקה מעיקרא מהא דנגעים. ופי' **המהרש"א**, דאף דודאי גם ר' אחא בר יעקב מודה שיש דין של חזקה, אולם ס"ל דהמקור הוא הלמ"מ, ואין עושין ק"ו מהלכה למשה מסיני. עוד תי' תוס' דהא דרובא וחזקה רובא עדיף אינו סברא, אלא לימוד הוא, דהיינו דא' מן המקורות לדין רוב הוא מפרה אדומה, דאמרי' דאינה טריפה. וכיון דע"י הפרה אדומה מטהרין מי שהוא בחזקת טומאה, אלמא דרובא וחזקה רובא עדיף. ועכ"פ מיושב הא דהי' צריך למקור דרוב. וע' **ברעק"א** שהעיר דלכאו' אי"ז ראי' כ"כ דרובא עדיף מחזקה, דכאן הי' הנדון על הפרה קודם שאנו באין לדון על האדם, וכבר נפסוק הדין כלפי הפרה דכשרה, וא"כ ממילא י"ל דהאדם טהור, ואי"ז דומה להיכא דהרוב הוא ממש כנגד החזקה, וכמו בכל שחיטה, דסמכין על הרוב דלא הי' נקב במקום השחיטה, וזהו כנגד החזקת איסור שבה, אלמא דרובא עדיף מחזקה. וכ' לתרין די"ל דטריפות הוי מיעוט דשכיח, אבל נקב במקום שחיטה הוי מיעוט דלא שכיח. וא"כ, אין שייך להביא ראי' מכל שחיטה, שהרי אי"ז ראי' אלא דאזלי' בתר רוב כנגד מיעוט דלא שכיח, אבל אינו ראי' אם אזלי' בתר רוב

לחטאת, ואם מוצאין דכשרה הרי נודע בבירור דהוקבע הגורל כדין, ובלא"ה צריכין לבדוק דחטאת משום דעכשיו הולכין דאין סומכין על הרוב. וגם מהך דשניהם שוים אין ראוי, דהא קיי"ל דאין זה מעכב בדיעבד. וע"ש שכ' דלהכי בעינן שתי דרשות, דבחדשים צריך ב' דרשות לומר דמעכב בדיעבד, וא"כ, כיון שיש קרא א' דצריך להיות שניהם שוות (לכתחלה), ויש פסוק א' דצריך להיות שניהם שלמים להגלה (עכ"פ לכתחלה), א"כ ממילא יש ב' פסוקים לומר דהעזאל צריך להיות שלם, וממילא מעכב [ולכאוי חידוש הוא ביסוד הא דאם נכפל דמעכב, וצ"ע בזה].

(ט) **אלא לאו משום דאמרי' זיל בתר רובא, ורוב בעילות אחר הבעל - ע' בסדרי טהרה (קפ"ה),** שהביא מה שהק' החוט שני (סי' י"ז) על מש"כ הרמב"ם (איסורי ביאה א', כ') דהראי' דאי' דין יוחזק, דהיינו דאע"פ שאין ראוי ברורה דזהו קרוב, אבל כיון דנוהגין כקרובים, ממילא אמרי' דהוה קרובים, וסוקלין ולוקין עפ"ז, הלימוד הוא מהא דדנה התורה על קללת והכאת אביו, אע"פ שאין ראוי ברורה דזהו אביו, אע"כ דסמכין על חזקה. והק' החוט שני דמסוגיין מבואר דאי"ז מדין חזקה אלא מדין רוב בעילות אחר הבעל. וכ' דסד"ט דבאמת בעינן לשניהם, דאף אם רוב בעילות אחר הבעל, מהכ"ת שהוא בעלה, האם צריכין עדי קידושין. וע"ז בא הדין יוחזק לומר, דאם הם נוהגין כאיש ואשתו, אז אמרי' דכיון דרוב בעילות הלך אחר הבעל, ממילא ודאי בנו הוא ודנין על מכה אביו.

(י) **וכי תימא משום איבוד נשמה דהאי נינוולי-** תמה הנודע ביהודה (תנינא, יו"ד ר"י, ד"ה עור), איך מצילין נפשו ע"י הניוול, אדרבה, אם אין מנוולו, איך יכולין להרוג הרוצח, הרי דלמא טריפה הרג. ופי' דכוונת הגמ' הוא, וכי תימא דבדקין לוי, הא קא מנוול לוי, ואם אמרת דהתורה אמרה להורגו אפי' בלא בדיקה, שלא לחוש על הספק טריפה, משום דאין מנוולין את הנרצח, לא מסתבר לומר כן, אלא טפי מסתבר לומר שהתורה יאמר לבדוק, כדי להציל את הרוצח, וכמש"כ והצילו העדה (וכמש"כ רש"י כאן).

(ה) **אתיא מפרה אדומה - הק' תוס',** מהו הראי' מפרה, הרי כיון דע"כ הוי הפרה בת שתי שנים, א"כ נמצא דודאי מלידתה לא היתה טריפה, דטריפה מתה בתוך שנה, וכיון שכן, לוקמי' אחזקה דהיתה שלמה, ומהכ"ת ללמוד מכאן דאזלי' בתר רוב, הרי אולי הוא מדין חזקה. ותי' ביסוד, דלא אזלי' בתר חזקה דמעיקרא אא"כ נתבררה בשעת מעשה שהיתה חזקה, אבל אם כל החזקה הוא מה שאנו יכולים לדעת בזמן אחר, דע"כ הי' חזקה מקודם, אין זה חזקה [ולכאוי הביאור הוא דאין חזקה רק דאנו יודעים דבשעה א' הי' זה המצב, אלא חזקה הוא דבשעה א' היינו נוהגים בה בתורת ודאי ע"פ ידיעה במצבה, והוה חזקה. וא"כ, היכא דמעולם לא היינו ידיעה בשעת מעשה כדי לנהוג על פי זה, א"כ בכה"ג לא אזלי' בתר חזקה. וע"כ בשר"ח חמדת שלמה (יו"ד כ"ה, ח') שכ' על דרך זה].

(ו) **אתיא מפרה אדומה - ע' בשו"ת מהרי"ט** (ח"ב, יו"ד, א') שהביא מה שהק' הר"ן מסוגיין על שי' הרמב"ם דספק דאורייתא לקולא מן התורה, א"כ מהו הראי' בכלל דאזלי' בתר רוב, אולי יכול לעשות פרה אדומה, וכו', משום דסומכין על הספק לקולא [ע"ש מש"כ לתרץ מהא דעצם דפסח, ועוד, משום דיכול לבדוק, ובוה לא אמרי' ספק דאורייתא לקולא, וזה לכאוי תמוה, דהא בהה"א של הגמ' לא היינו יודעים דיכולים לבדוק, וצ"ע], וכ' דמה שהגמ' הביא ראי' להא דאזלי' בתר רוב מפרה אדומה, היינו משום דמדין ספק לא היינו מקילין, משום דאתי כנגד חזקת טומאה של הטמא, ורק משום דאזלי' בתר רוב יכולין לטהר כנגד החזקת טומאה.

(ז) **אף שריפתה כשהיא שלמה - ע' בחזון איש** (פרה ח', י"ט), שהביא מה שהק' המשנה למלך מכאן על שי' הר"ש דס"ל לכתחלה מותר לנתח הפרה אדומה, ולכאוי הוי מפורש בסוגיין דלא כדבריו. וכ' החזו"א דאין כוונת הגמ' כאן לומר דאסור לנתחה, אלא לומר דאף אם שלמה כשרה, וכן לענין עגלה ערופה דלעיל, דאין צריך דוקא שיהא שלמה, אלא התורה אמרה דגם אם שלמה כשרה, וא"כ ע"כ דסמכין על רוב [אולם צ"ע מהו החי' דשלמה כשרה].

(ח) **שיהיו שניהם שוים... אין גורל קובע לעזאזל** אלא בדבר הראוי לשם - הק' המהרצ"ח, למה צריכין ב' דרשות. ועוד, מהו הראי' מהא דאין הגורל קובע, הרי באמת בודקין השעיר

יא) וליחוש במקום ושט קא שחיט, אלא לאו משום דאמרי' זיל בתר רובא- הק' המשמרת הבית (בית א', שער א', ז-ח.), לימא דסמוך מיעוט דבמקום ושט קא שחיט לחזקת איסור של הבהמה ואיתרע הרוב והוי פלגא ופלגא. ותי' דלא אמרי' סמוך מיעוט לחזקה אלא בחזקה ורובא בעלמא, אבל כאן, די ש רוב שבאים לסלק החזקת איסור, ולכן בכה"ג לא אמרי' סמוך מיעוטא לחזקת איסור. עוד תי' דהיכא דהמיעוט אינו מגרע הרוב גופא, דהיינו דהמיעוט טריפות אינו מגרע מהרוב שלמים, ואינו דומה להמיעוט מפילות דמגרע מהרוב מתעברות, וממילא בנדון דידן לא אמרי' סמוך מיעוטא לחזקה. עוד כ' המהרש"א (בכורות כ:) דכאן אין דין החזקת איסור כמו דין הנקב בהושט, דדין הנקב בהושט הוא דין של טריפות, והחזקת איסור אומרת דלא הי' נשחט בכלל והוי נבלה, ובכה"ג לא אמרי' סמוך מיעוטא לחזקה.